

ні в силу того, що вони не вимагають моральної оцінки, де достатнім є лише правовий вплив. До них належать, наприклад, порядок огляду місця події, правила ведення судових протоколів, нотаріальне посвідчення документів, процесуальні строки, строки скликання сесій Ради, багато дій з управління та ін.» [3, с. 7]. Однак при з'ясуванні спільного між правом й мораллю слід брати до уваги головну закономірність: мораль невіддільна від права і є одним із аспектів правових відносин.

Отже, для відновлення моральних орієнтирів та довіри до судової влади в Україні необхідно: закріпити моральні норми та морально-правові принципи на документі, з метою дотримання цих норм та принципів; враховувати інтереси суспільства; приділяти більше уваги вирішенню проблем з етичної точки зору. В Україні було проведено судові реформи з метою удосконалення законодавства щодо судоустрою.

1. Лукашева Е.А. Право. Мораль. Личность 1986. – 71 с.
2. Цивільний кодекс України: Закон України від 19.06.2003 р. Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2003, № 40-44, ст.356.
3. Диденко Н. Г. Право и свобода 2001. № 3. С. 4–27.
4. Актуальні морально-правові проблеми сучасного суспільства. URL : <http://studies.in.ua/ru/etika-i-estetika-lekcii/3983-tema-5-aktualn-moralno-pravov-problemi-suchasnogo-susplstva.html>.

Роман Карпенко,
старший викладач кафедри
цивільно-правових дисциплін
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук

ДЕЯКІ ПРОБЛЕМИ ЗАСТОСУВАННЯ РЕЖИМУ ОКРЕМОГО ПРОЖИВАННЯ ПОДРУЖЖЯ

У статті 119 Сімейного кодексу України чітко встановленні підстави для встановлення режиму окремого проживання подружжя - неможливість та небажання обох або одного з подружжя проживати спільно. Однак деякі науковці (такі, як О.М. Калітенко) вважають це оціночними категоріями, які не можуть бути однозначно встановлені судом. Більш обґрунтованою є позиція З.В. Ромовської, згідно з якою суть кожної оціночної категорії якраз у тому й полягає, що виключає однакові, шаблонні підходи до всіх без винятку ситуацій [1]. Виходячи із Цивільного процесуального кодексу України (далі ЦПК України) суду надається можливість з'ясувати відносини подружжя, оцінюючи докази за своїм внутрішнім переконанням, яке формується шляхом дослідження ная-

вних у справі доказів. Відповідно суди, розглядаючи зовнішньо подібні справи, об'єктивно можуть винести та виносять неоднакові рішення.

Щодо підстав встановлення режиму окремого проживання подружжя, то вони в законодавстві України мають дві форми: 1) «неможливість» 2) «небажання» одного з членів подружжя проживати спільно. Неможливість проживати спільно означає наявність певних об'єктивних обставин, через які чоловік та дружина фактично не можуть проживати разом. До таких обставин можна віднести невиліковну хворобу (наприклад психічну, за наявності якої, існує необхідність поміщення особи до медичного закладу), від'їзд на довгий час на велику відстань, позбавлення волі або відмова проживати разом одного з членів подружжя. Небажання проживати спільно зазвичай свідчить про відсутність у подружжя прагнення до спільного проживання, коли воно є об'єктивно можливим, проте суперечить їх волі та бажанню. Небажання проживати спільно може бути викликано багатьма причинами, до яких можна віднести алкоголізм, розбіжність в поглядах на життя, ведення господарства, наркоманію, вступ одного з членів подружжя до секти чи субкультури, побиття, цькування, знущання, неповагу один до одного, знущання над дітьми тощо.

Якщо подружжя звертається до суду з проханням встановлення режиму сепарації, мотивуючи це неможливістю проживати спільно, то вона повинна бути доведена заявниками або з'ясована судом у порядку об'єктивного з'ясування обставин справи, Але випадок, коли не доводиться довести неможливість проживати разом, зовсім не означає відмову суду у встановленні даного режиму, адже, коли чоловік і дружина посилаються на неможливість у своїй заяві, зрозуміло, що у такому випадку присутнє небажання, а воно може бути підставою встановлення режиму окремого проживання подружжя [2, с. 183].

Зазвичай у судовій практиці підставами встановлення режиму окремого проживання подружжя виступає зрада одного з подружжя; реальна загроза життю та (або) здоров'ю одного з подружжя (бійки, знущання); психологічний тиск на одного з подружжя чи їхніх дітей (перебування іншого з подружжя у секті, примушування ним інших членів сім'ї до цього); небезпека для дітей (знущання чи безвідповідальне ставлення до них, примушування їх до бродяжництва) та інше [3, с. 130].

Зарубіжна судова практика також пов'язує застосування сепарації з наявністю таких обставин, як хвороба одного з подружжя (психічне захворювання, коли перебування з такою особою є небезпечним, або безпліддя), відмова одного з подружжя від співжиття, алкоголізм або наркоманія дружини чи чоловіка, велика різниця у віці подружжя та зумовлені цим розбіжності в поглядах, належність одного подружжя до різних сект чи субкультур та інших причин, що призвели до розладу відносин між подружжям [4, с. 2].

Відповідно у спільній заяві подружжя або позовній заяві одного з них інші обставини, якими обов'язково повинні бути викладені ці чи інші обставини, якими обґрунтовуються вимоги заявників або позивача про встановлення режиму окремого проживання подружжя. Так, суддя, розглянувши ма-

теріали цивільної справи за позовом одного з подружжя до іншого про встановлення режиму окремого проживання подружжя, залишив позовну заяву без руху, надавши позивачу п'ятиденний строк для усунення недоліків позовної заяви. Зокрема йшлося про необхідність викладення обставин, якими позивач обґрунтовує свої вимоги та зазначення на докази, що підтверджують ці обставини [5, с. 70].

Отже, режим окремого проживання подружжя встановлює суд у порядку окремого провадження, коли чоловік і жінка не можуть чи не бажають проживати разом і згодні щодо встановлення такого режиму. Так, подружжя подають заяву про встановлення режиму окремого проживання подружжя. Три роки одружені, від шлюбу мають дочку. Вже півтора року проживають окремо один від одного через суперечки та непорозуміння щодо єдиного сімейного бюджету, ведення спільного господарства. Однак мають намір на поновлення сімейних стосунків. Спори майнового характеру між подружжям і з приводу місця проживання та виховання доньки відсутні. Дослідивши матеріали справи та доводи сторін, суд заявлену вимогу задовольнив. У цьому випадку сепарація встановлена з метою врятувати сім'ю.

Саме взаємна згода дружини і чоловіка на встановлення сепарації визначає правову природу вказаної категорії справ. Взаємна згода подружжя свідчить про відсутність між ними спору щодо встановлення зазначеного режиму, а отже і необхідності розгляду справи у порядку позовного провадження [6, с. 131]. Воля обох з подружжя спрямована на бажання проживати окремо без розірвання шлюбу. У цьому випадку суд вирішує не спір про право, а питання про факт окремого проживання подружжя.

Отже, неможливість або небажання «спільного» проживання слід тлумачити не як неможливість або небажання проживати разом у одному житловому приміщенні, а як неможливість чи небажання вести спільне сімейне життя, мати спільний побут і господарство. Хоча знову ж таки закон не зобов'язує подружжя у випадку встановлення режиму сепарації утримуватися від спілкування, мати відособлений побут тощо.

---

1. Ромовська З.В. Українське сімейне право : підручник для здобувач вищої освіти вищих навчальних закладів К. : Правова єдність, 2009. 500 с.

2. Черноп'ятов С.В. Актуальні питання встановлення та припинення режиму окремого проживання подружжя в порядку окремого провадження *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. 2013. № 2. С.183-192

3. Лепех С. Інститут сепарації: проблеми застосування. *Право України*. 2017. № 3. С. 130-136

4. Аблятіпова Н. А. Сепарація як крок до розірвання шлюбу *Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ*. 2016. № 3. С. 1-8

5. Бориславська М. В. Деякі проблеми застосування режиму окремого проживання подружжя в Україні. *Університетські наукові записки*. 2015. № 2 (54). С. 69-79

6. Німак М. Процесуально-правова природа справ, що виникають із шлюбних правовідносин *Вісник Львівського університету. Серія юридична*. 2009. Вип. 49. С. 130-137